

ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ – ΚΥΠΡΟΣ

- Σύνταγμα • Διεθνείς Συμβάσεις • Πρωτογενής νομοθεσία • Δευτερογενής νομοθεσία
- Δικαστήρια

Η Κυπριακή Δημοκρατία είναι μια συνταγματική δημοκρατία βασισμένη στις αρχές της νομιμότητας, της ύπαρξης της ανεξαρτησίας και του ανεπηρέαστου της δικαστικής εξουσίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η συνταγματική διάρθρωση της Κυπριακής πολιτείας χαρακτηρίζεται από την αρχή της αυστηρής διάκρισης των τριών εξουσιών (εκτελεστικής, νομοθετικής και δικαστικής) και διασφαλίζει την σχέση του πολίτη με το Κράτος.

Η νομιμότητα εξασφαλίζεται όχι μόνο από το γραπτό Σύνταγμα και τις νομικές διατάξεις αλλά επίσης από την δέσμευση της Κυβέρνησης να τηρά τους υπό εντολή συνταγματικούς περιορισμούς, τη ψήφιση από την Νομοθετική εξουσία μη-αντισυνταγματικών νόμων και την ύπαρξη μιας ανεξάρτητης και ανεπηρέαστης δικαστικής εξουσίας..

Το δίκαιο το οποίο εφαρμόζεται στη Δημοκρατία είναι:

- Το Σύνταγμα, το οποίο είναι ο υπέρτατος νόμος και έχει αυξημένη ισχύ έναντι οποιουδήποτε άλλου νόμου.
- Οι νόμοι οι οποίοι βρίσκονταν σε ισχύ δυνάμει του άρθρου 188 του Συντάγματος την ημέρα πριν την ημέρα της ανεξαρτησίας, σύμφωνα με τους όρους που προνοούνται σε αυτό, εκτός εάν έγινε άλλη πρόβλεψη ή θα γίνει δυνάμει νόμου εφαρμοστέου ή γενομένου δυνάμει του Συντάγματος.
- Η νομοθεσία η οποία ψηφίσθηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων μετά την ανεξαρτησία. Διεθνείς Συμβάσεις, Συνθήκες και Συμφωνίες οι οποίες έχουν κυρωθεί με Νόμο και έχουν δημοσιευτεί στην Επίσημη

Εφημερίδα της Δημοκρατίας, έχουν αυξημένη ισχύ έναντι οποιουδήποτε ημεδαπού νόμου υπό την προϋπόθεση ότι εφαρμόζονται αντίστοιχα και από τον αντισυμβαλλόμενο.

- Το κοινοδίκαιο (common law) και οι αρχές της επιείκειας (equity) εκτός εάν έγινε άλλη πρόβλεψη ή θα γίνει δυνάμει νόμου εφαρμοστέου ή γενομένου δυνάμει του Συντάγματος.
- Το Κοινοτικό Δίκαιο.

Η ιεραρχία των πηγών δικαίου περιγράφεται πιο κάτω.

Σύνταγμα

Το Σύνταγμα αποτελεί τον υπέρτατο νόμο της Κυπριακής Δημοκρατίας. (Άρθρο 179 του Συντάγματος). Το ισχύον Σύνταγμα είναι ένα δοτό Σύνταγμα από το οποίο η Κύπρος δεσμεύτηκε με την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της το 1960. Υπέστη μέχρι σήμερα τέσσερις τροποποιήσεις ως ακολούθως:

- Το 1989 παραχωρήθηκε η επιλογή του πολιτικού γάμου ως ισάξιου με το θρησκευτικό γάμο και εγκαθιδρύθηκαν τα οικογενειακά δικαστήρια ως τα μόνα αρμόδια για την λύση του γάμου
- Το Νοέμβριο του 1996 το δικαίωμα ψήφου στις εκλογές για ανάδειξη των μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων, ως επίσης και στις Προεδρικές Εκλογές επεκτάθηκε στους πολίτες που έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους
- Το Δεκέμβριο του 1996, για την πλήρωση κενωθείσας βουλευτικής έδρας από τον αμέσως επόμενο επιλαχόντα και χωρίς αναπληρωματική εκλογή, εντός προθεσμίας 45 ημερών , και
- Το 2002 για το ανεξάρτητο της θέσης του Διοικητή και Υποδιοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου.

Ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο

Από την 1/5/2004, η Κύπρος αποτελεί πλήρες και ισότιμο μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υπάγεται στο ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο. Το ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο(τόσο το πρωτογενές που θεσπίζεται από τα

κράτη-μέλη, όσο και το δευτερογενές που προέρχεται από τα όργανα της Ε.Ε) αποτελεί έννομη τάξη αυτόνομη με την έννοια ότι το δίκαιο αυτό δημιουργεί δικαιώματα και υποχρεώσεις τόσο για τα όργανα της ΕΕ και τα κράτη που είναι μέλη της , όσο και για τους πολίτες της και έχει άμεση εφαρμογή. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το Ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο υπερισχύει του εθνικού δικαίου και μάλιστα όχι μόνο των νόμων αλλά και του Συντάγματος. Περαιτέρω, το άγραφο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, στο οποίο υπάγονται οι γενικές και θεμελιώδεις αρχές του δικαίου, το εθνικό δίκαιο και οι γενικοί κανόνες του δημοσίου διεθνούς δικαίου, αποτελούν επίσης πηγή του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου. Οι γενικές αρχές όχι μόνο υπερισχύουν έναντι του εθνικού δικαίου, όπως κάθε άλλος κοινοτικός κανόνας, αλλά και στα πλαίσια της κοινοτικής έννομης τάξης έχουν αυξημένη ισχύ, ανώτερη από εκείνη του δευτερογενούς κοινοτικού δικαίου, όπως των Κανονισμών και των Οδηγιών.

Η Κύπρος έχει προσαρμόσει και εναρμονίσει την κυπριακή νομοθεσία προς το ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο με τη θέσπιση ενός όγκου νομοθετημάτων και την ταυτόχρονη κατάργηση ή τροποποίηση ορισμένων διατάξεων του κυπριακού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων και διατάξεων του Συντάγματος.

Διεθνείς Συμβάσεις:

Σύμφωνα με το άρθρο 169 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας κάθε σύμβαση, συνθήκη ή συμφωνία με άλλο κράτος ή διεθνή οργανισμό που συνομολογείται μετά από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αποτελεί μέρος της έννομης τάξης της Δημοκρατίας, μόνο όταν κυρωθεί σε νόμο που ψηφίζεται από την Βουλή των Αντιπροσώπων. Τέτοιες συμβάσεις, συμφωνίες και συνθήκες από την επικύρωσή τους σε νόμο και την δημοσίευσή τους στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού δικαίου, αποτελούν δηλ. αυτοτελείς πηγές δικαίου και μάλιστα έχουν αυξημένη ισχύ έναντι οποιουδήποτε ημεδαπού νόμου εκτός βέβαια του Συντάγματος.

Πρωτογενής Νομοθεσία:

Τυπικοί Νόμοι, δηλ. Νομοθεσία που ψηφίζεται από τη Βουλή των Αντιπροσώπων

Η πρωτογενής νομοθεσία θεσπίζεται από τη Βουλή των Αντιπροσώπων η οποία ασκεί νομοθετική εξουσία. Το δικαίωμα υποβολής προτάσεων ανήκει στους Βουλευτές και των νομοσχεδίων στους Υπουργούς. Όλα τα νομοσχέδια και όλες οι προτάσεις οι οποίες εισάγονται στη Βουλή των Αντιπροσώπων παραπέμπονται αρχικά για συζήτηση ενώπιον της αρμόδιας επί του θέματος κοινοβουλευτικής επιτροπής και στη συνέχεια για συζήτηση στην ολομέλεια της Βουλής. Οι νόμοι και οι αποφάσεις της Βουλής των Αντιπροσώπων ψηφίζονται δια απλής πλειοψηφίας των παρόντων και ψηφιζόντων βουλευτών και τίθενται σε ισχύ από της δημοσιεύσεως τους στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας ή σε ημερομηνία την οποία καθορίζει ο νόμος.

Οι νόμοι υπόκεινται στις δεσμεύσεις και στις επιταγές του Συντάγματος και οποιαδήποτε διαφορά αναφορικά με την ερμηνεία και την συνταγματικότητα τους δύναται να λυθεί απευθείας από το Ανώτατο Δικαστήριο.

Δευτερογενής Νομοθεσία:

Κανονιστικές Πράξεις

Παρόλο που η νομοθετική λειτουργία στην Κύπρο ανήκει στη νομοθετική εξουσία και η αρχή της διάκρισης των εξουσιών αναγνωρίζεται ρητά στο Σύνταγμα της Δημοκρατίας, υπάρχουν πράξεις νομοθετικού περιεχομένου οι οποίες μπορούν να εκδοθούν από την εκτελεστική εξουσία ή διαφορετικά την διοίκηση. Η εξουσία αυτή της διοίκησης να θεσπίζει συμπληρωματικούς κανόνες δικαίου, αναγκαίους για την εφαρμογή και εκτέλεση ενός νόμου, καλείται κανονιστική εξουσία και επιτρέπεται προκειμένου να ρυθμιστούν ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό.

Κατά το πλείστον, η νομοθετική εξουσιοδότηση για έκδοση πράξεων νομοθετικού περιεχομένου εκχωρείται στο Υπουργικό Συμβούλιο, όμως το Σύνταγμα δεν απαγορεύει στη Βουλή των Αντιπροσώπων όπως παρέχει και σε άλλα όργανα της κεντρικής διοίκησης νομοθετική εξουσιοδότηση, αλλά και

σε αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και δύνανται να έχουν διάφορους τίτλους όπως, Κανονισμοί, Διατάγματα, Γνωστοποιήσεις και Αποφάσεις, όλα τα οποία αναφέρονται συλλογικά ως Κανονιστικές Διοικητικές Πράξεις (Κ.Δ.Π.)

Η δευτερογενής νομοθεσία υπόκειται, όπως και κάθε νόμος, στις δεσμεύσεις και επιταγές του Συντάγματος και εκδίδεται μετά την παραχώρηση εξουσίας από κάποια νομοθετική διάταξη, μέσα στα πλαίσια του νόμου και των γενικών αρχών του δικαίου.

Δικαστήρια

Η Δικαστική Εξουσία καθιερώνεται από το Σύνταγμα και τους σχετικούς νόμους ως η μία από τις τρεις ξεχωριστές εξουσίες του κράτους. Αποτελεί ένα αυτοκυβερνώμενο και αυτοδιοικούμενο αυτόνομο σώμα, ίσο με τις άλλες δύο εξουσίες του Κράτους.

Η ανεξαρτησία της Δικαστικής εξουσίας, όπως δικαστικά διακηρύσσεται περιλαμβάνει:

- (α) ανάληψη και άσκηση της δικαιοδοσίας από την δικαστική εξουσία σε όλα τα θέματα που ως φυσικό εμπίπτουν στην σφαίρα της δικαστικής εξουσίας,
- (β) αυτονομία της δικαστικής εξουσίας στην έκδοση διαδικαστικών κανονισμών οι οποίοι ρυθμίζουν την άσκηση της δικαιοδοσίας της, και
- (γ) ανεξαρτησία των δικαστών από τις δύο άλλες εξουσίες του κράτους, δηλ. την εκτελεστική και την νομοθετική.

Οι δικαστές αποφασίζουν για οποιοδήποτε θέμα βρίσκεται ενώπιον τους αμερόληπτα, με βάση τα γεγονότα και σύμφωνα με το νόμο, χωρίς οποιουσδήποτε περιορισμούς, επιδράσεις, πιέσεις, απειλές ή παρεμβάσεις, άμεσες ή έμμεσες, από οποιοδήποτε μέρος ή για οποιονδήποτε λόγο.

Η πλήρης και συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας στην Κύπρο παρέχει τα εχέγγυα για δίκαιη και αποτελεσματική απονομή της δικαιοσύνης. Οι μηχανισμοί για απονομή της δικαιοσύνης είναι ισότιμα διαθέσιμοι σε κάθε άτομο στη Δημοκρατία. Σύμφωνα με το νόμο, ο κατηγορούμενος θεωρείται αθώος μέχρι της αποδείξεως της ενοχής του, κανείς δεν δύναται να δικαστεί δύο φορές για το ίδιο αδίκημα και η επιβληθείσα ποινή δεν πρέπει να είναι δυσανάλογη της σοβαρότητας του

διαπραχθέντος αδικήματος. Περαιτέρω, το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας κατοχυρώνει σε κάθε άτομο, τόσο σε ποινικές όσο και σε πολιτικές διαδικασίες διάφορα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα υπεράσπισης ενός ατόμου, είτε αυτοπροσώπως, είτε μέσω δικηγόρου, το δικαίωμα δωρεάν νομικής αρωγής, το δικαίωμα προσαγωγής μαρτύρων, το δικαίωμα παροχής διερμηνέα σε περίπτωση αλλοδαπού κ.τ.λ.

Η δικαστική εξουσία, σύμφωνα με το Σύνταγμα ασκείται από το Ανώτατο Δικαστήριο και τα κατώτερα δικαστήρια τα οποία ιδρύονται δια νόμου. Όλα τα κατώτερα δικαστήρια είναι ενταγμένα στη δικαστική ιεραρχία. Το Ανώτατο Δικαστήριο αποτελείται από 13 μέλη και είναι το Ανώτατο Δευτεροβάθμιο Δικαστήριο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Είναι το τελικό εφετείο της Δημοκρατίας και το τελικό δικαστήριο για να κρίνει θέματα συνταγματικού και διοικητικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων και προσφυγών για επίλυση διαφορών μεταξύ των κρατικών αρχών και οργάνων, για θέματα συνταγματικότητας των νόμων, κτλ. Χειρίζεται όλες τις εφέσεις κατ'αποφάσεων που εκδίδονται από όλα τα κατώτερα δικαστήρια και επαρχιακά δικαστήρια καθώς επίσης και εφέσεις κατ'αποφάσεων ενός δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου, όταν ασκεί πρωτοβάθμια δικαιοδοσία σε συγκεκριμένα θέματα, όπως για την έκδοση προνομιακών ενταλμάτων habeas corpus, mandamus, certiorari, prohibition και quo warranto καθώς επίσης διοικητικές προσφυγές, σε υποθέσεις ναυτοδικείου και συγκεκριμένες υποθέσεις γαμικών διαφορών.

Οι Δικαστές του Ανωτάτου και των κατώτερων Δικαστηρίων είναι μόνιμα μέλη της Δικαστικής Υπηρεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας και απολαμβάνουν των ίδιων εγγύων μονιμότητας και ανεξαρτησίας.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ

